

Jan Amos Komenský: škola jako hra

foto: pixabay.com

1. Jaký titulek můžou odstavce mít?

Rozumíte těmto výrazům? Neznámá slova vyhledejte ve slovníku.

- a. rodina
- b. víra

- c. zahraničí
- d. Morava

- e. myšlenky
- f. požár

1. Morava
Jan Amos Komenský se narodil v roce 1592. Na otázku, kde se narodil, neznáme odpověď. Možná se narodil v Nivnici, protože se občas podepisoval Nivnický/Nivanus. Možná se narodil v Komni, protože se jmenoval Komenský/Komenius. Možná se narodil v Uherském Brodě, protože Uherský Brod je napsán na jeho *náhrobní desce*. Přesné místo tedy neznáme, ale jedno víme jistě – narodil se na Moravě. Morava byla jeho domov. S rodiči bydlel v Uherském Brodě, potom bydlel s tetou ve Strážnici,

studoval v Přerově a pracoval jako učitel ve Fulneku.

2.
Jan Amos Komenský věřil v Boha. Byl křesťan. V jeho době byla Evropa nábožensky rozdělená. Proti sobě stály římskokatolické a reformované *církev*. Českou reformaci začal Jan Hus a pokračovala v ní Jednota bratrská. Jan Amos Komenský byl *kazatel* a později také biskup Jednoty bratrské. Náboženské konflikty pokračovaly během třicetileté války (1618–1648). Na začátku války se

Komenský *ukrýval* na Moravě a poté v Čechách. Nakonec v roce 1628 odešel do exilu. První velký politický a náboženský válečný konflikt v Evropě ukončil Vestfálský mír. Ten otázku *náboženství* vyřešil podle latinského principu „Cuius regio, eius religio.“ To znamená, že ten, kdo *vládne* v zemi, říká, jaké bude v zemi náboženství. V Českých zemích vládli Habsburkové a ti byli katolíci. Lidé jiné víry museli konvertovat ke katolictví nebo odejít do exilu. Jan Amos Komenský zůstal v zahraničí a zpět na Moravu se už nikdy nevrátil.

Jan Amos Komenský: škola jako hra

3.
Jan Amos Komenský musel hledat pro sebe a svoji rodinu nové místo pro život. Prvním místem v zahraničí bylo polské Lešno. Byl to jeho druhý domov. Pracoval jako učitel na gymnázium a konečně měl čas psát didaktické a filozofické knihy. Jeho texty byly víc a víc populární a jeho jméno víc a víc známé, proto dostával pozvání z různých zemí a z různých univerzit. Hodně cestoval. Dva roky pracoval v Londýně, potom odjel do Švédska, kde žil 4 roky. Posledním domovem pro něj byl Amsterdam, kde bydlel v bytě na jedné z nejlepších ulic a kde ho navštěvovali významní filozofové a umělci, například malíř Rembrandt van Rijn. V Holandsku Jan Amos Komenský také zemřel. Bylo mu 78 let. Je *pohřbený* v kapli v Naardenu, která dnes funguje jako muzeum.

4.
Jan Amos Komenský věřil, že manželství a rodina jsou základ života. Jeho první manželkou byla Magdalena Vizovská. Vzali se a žili spolu ve Fulneku. Jan s Magdalenou měli dva syny. Bohužel Magdalena a taky jejich dva malí synové brzy umřeli na

mor. „Smrt svými šípy zasáhla mé tři milované,” těmito slovy začíná kniha *Labyrint světa a ráj srdce*, kterou začal Komenský psát po smrti Magdaleny v roce 1623. Kniha *Labyrint světa a ráj srdce* je asi nejslavnější českou knihou ze 17. století. Jeho druhou manželkou byla Marie Dorota Cyrillová. Žili spolu 24 let a měli tři dcery a jednoho syna. V roce 1648 Komenský zažil dvě tragédie – smrt manželky Marie Doroty a Vestfálský mír. Brzy se ale oženil potřetí. Jeho poslední manželkou byla Jana Gajusová.

5.
Jan Amos Komenský byl hodně *pracovitý*. Napsal víc než 250 spisů. Psal česky, latinsky a německy. Zajímalo ho hlavně *vzdělávání*, jazyky, filozofie a náboženství. Jeho myšlenky byly velmi moderní a můžeme říct, že jsou stále aktuální. Například v knize *Didactica magna* (česky *Velká didaktika*) prezentoval moderní *výukové* metody a nový systém školství. V knize se například píše, že začít studovat musíme jako malé děti, že studovat musí všichni bez rozdílů, že škola musí být hlavně zábavná a všechno, o čem se učíme, musíme

vidět a taky zažít v praxi. Tato kniha byla inspirací pro školní reformy v celé Evropě, proto se taky říká, že Komenský je „učitel národů”. Hodně času taky *věnoval* konceptu pansofie. Pansofie je filozofická idea, která říká, že důležité je *poznání* všeho – všech věcí na světě.

6.
Jan Amos Komenský měl dramatický život. Zažil náboženské konflikty, dlouholetou válku, morové epidemie, smrt milovaných a exil. Bohužel jeho práci a knihy taky *postihlo* několik tragédií. Požár v Lešně v roce 1656 byl pro Komenského největší katastrofa. Požár byl velký a zničil celý jeho majetek a hlavně knihovnu. Například *shořel* velký latinsko-český slovník, na kterém Komenský pracoval přes 40 let. Naštěstí inspiraci a motivaci můžeme najít nejen v Komenského knihách, ale také v jeho *životním příběhu*. Jak je možné, že *obyčejný* muž z Moravy měl v 17. století mezinárodní popularitu? Jak je možné, že měl po všech tragédiích vždy sílu začít znovu? Práce, víra a *naděje* v lepší budoucnost je ten klíč, odpověděl by nejspíš Komenský. **bh**

2. Co víte z textu o Komenském?

Podtrhněte nesprávnou informaci.

1. Komenský byl kazatel, učitel, profesionální sportovec, filozof a spisovatel.
2. Komenský žil v Anglii, na Moravě, v Rusku a ve Švédsku.
3. Komenský se zajímal o botaniku, o pedagogiku, o jazyky a o filozofii.
4. Komenský psal česky, německy, italsky a latinsky.
5. Komenský zažil morovou epidemii, třicetiletou válku, klimatickou změnu, požár v Lešně.
6. Komenský psal, že škola musí být pro všechny, škola musí být nudná, škola musí být zábavná.

Slovníček

<i>církev</i>	S, F	společenství lidí, kteří věří v boha	church	<i>postihnout</i>	V, pf	potkat/zažít nějaké neštěstí nebo nějakou negativní situaci	to affect
<i>gymnázium</i>	S, N	škola, kde studují děti, které asi půjdou na univerzitu	a grammar school	<i>poznání</i>	S, N	informace a fakta, které o něčem víme	knowledge
<i>kazatel</i>	S, M	muž, který mluví v kostele	a preacher	<i>pracovitý</i>	Adj	rád pracuje	hard working
<i>mor</i>	S, M	infekční smrtelná nemoc, kterou způsobují bakterie	the plague	<i>shořet</i>	V, pf	skončit v ohni	to burn down
<i>náboženství</i>	S, N	systém víry v boha nebo bohy, který má své rituály a tradice	religion	<i>ukrývat se</i>	V, impf	nebýt vidět	to hide
<i>naděje</i>	S, F	věřit, že něco, co chcete, se stane	hope	<i>věnovat</i>	V, impf	dát	to dedicate
<i>náhrobní deska</i>	Adj+, S, F	kámen, který je u hrobu	a gravestone	<i>vládnout</i>	V, impf	řídít stát	to govern
<i>obyčejný</i>	Adj	normální, nespeciální	ordinary	<i>výukový</i>	Adj	edukační	educational
<i>pohřbený</i>	Adj	být v zemi po smrti	buried	<i>vzdělávání</i>	S, N	edukace	education
				<i>životní příběh</i>	Adj+, S, M	všechny události a situace v životě	a life story